

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Юридичний факультет

Кафедра історії та теорії держави і права

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Перший проректор

Іщенко Н. М.

" " 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУДОВА РИТОРИКА

Напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство» / Спеціальність 081 Право

Розробник
Завідувач кафедри ІТДП
Завідувач випускової кафедри
Гарант освітньої програми
Декан юридичного факультету
Директор ННІПО
Начальник НМВ

Панченко С. С.
Лісна І. С.
Блага А. Б.
Блага А. Б.
Січко Д. С.
Норд Г. Л.
Потай І. Ю.

Миколаїв – 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Судова риторика	
Галузь знань	0304 Право / 08 Право	
Напрямок підготовки / Спеціальність	6.030401 Правознавство / 081 Право	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	- / Право	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	III - IV	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	VII	VI-VII, XI-XII
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, підгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 год. лекцій 15 год. семінарських занять 60 год. самостійної роботи студентів	6 год. лекцій 4 год. семінарських занять 80 год. самостійної роботи студентів
Відсоток аудиторного навантаження	33%	11%
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Залік (VII семестр / VII, XII триместри)	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Судова риторика – наука, що становить фундамент професіоналізму спеціаліста гуманітарної професії і найперше адвоката, прокурора, судді. В час відродження національної культурної спадщини, зокрема й риторичної, необхідні інтелектуальні особистості, високопрофесійні правники, політики, викладачі. Майстерне володіння словом набуває особливо великого значення. На якість судових промов впливають: загальна ерудиція, професійна майстерність ратора, уміння публічно говорити, підготовка до промови, а й здійснити таку підготовку без спеціального курсу судової риторики неможливо.

Навчальна дисципліна «Судова риторика» сприятиме риторичній компетенції студентів, навчить прийомів підготовки та виголошення промови. У процесі навчання риторики, окрім цільового та змістовного компонентів, увага приділяється опануванню понять, термінів, правил, законів риторики, їх розвитку в різні історичні епохи.

Конспективний виклад теоретичних основ риторики, методичні рекомендації та завдання допоможуть студентам виробити та закріпити необхідні риторичні вміння й навички. Майбутній фахівець, який володіє риторичними знаннями, навичками й уміннями, почуватиме себе впевнено у різних ситуаціях ділового, соціального та професійного спілкування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поняття риторики та судової промови.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Судова риторика» – навчити майбутніх фахівців вільно висловлювати свої думки, будувати промову відповідно до комунікативної ситуації.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Судова риторика» є

- 1) вивчити загальні уявлення про історію риторики як науки;
- 2) визначити історію судової риторики та її роль у розвитку державності;
- 3) допомогти студентам досягнути основи судової риторики та отримати відповідну теоретичну та практичну підготовку до судових дебатів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

1. історію розвитку риторики;
2. процес формування та розвитку судової риторики;
3. процес та етапи підготовки судової промови;
4. структуру промови державного обвинувача та захисної промови;

5. етику судового ратора.

вміти :

1. аналізувати та оцінювати усні виступи (знати критерії оцінки усного виступу);

2. складати план виступу;

3. складати тези виступу;

4. виступати публічно (з урахуванням законів риторики та судового ораторського мистецтва).

Згідно з Стандартом вищої освіти України, галузь знань – 08 Право, спеціальності – 081 «Право» (Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018р. № 1379) після вивчення дисципліни «Судова риторика» студент здобуває:

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 7	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 8	Здатність бути критичним та самокритичним.
ЗК 9	Здатність працювати в команді.
ЗК 10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК 11	Здатність реалізувати свої права та свої обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод

	людини і громадянина в Україні.
ЗК 12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК 13	Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
ЗК 14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	
СК 2	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК 3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціально цінності, розуміння їх правової природи.
СК 4	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини..
СК 5	Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК 12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК 14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
СК 16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
Програмні результати навчання	
<i>Соціально-гуманітарна ерудованість</i>	
Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	
Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.	
Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	
Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	
Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.	
Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.	
<i>Дослідницькі навички</i>	
Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	
Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.	
Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.	

<i>Комунікація</i>
Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.
Володіти базовими навичками риторики.
Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
<i>Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій</i>
Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.
Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
<i>Праворозуміння</i>
Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Антична риторика	2	2	9
2	Риторика епохи Середніх віків та Відродження	2	2	8
3	Ораторське мистецтво в ХІХ-ХХст.	2	2	8
4	Підготовка судової промови. Судова промова	2	2	9
5	Промова державного обвинувача	2	2	9
6	Захисна промова	2	2	9
7	Культура судової промови та етика судового ритора	3	3	8
	Всього за курсом	15	15	60

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Антична риторика	-	-	13
2	Риторика епохи Середніх віків та Відродження	-	-	13
3	Ораторське мистецтво в ХІХ-ХХст.	-	-	13
4	Підготовка судової промови. Судова промова	2	2	9
5	Промова державного обвинувача	2	2	9
6	Захисна промова	2	-	11
7	Культура судової промови та етика судового ритора	-	-	12
	Всього за курсом	6	4	80

4. Зміст навчальної дисципліни

1.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	<p>Лекція 1. Антична риторика.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Риторика та ораторське мистецтво стародавнього світу2. Давньогрецька риторика та Римський період античного красномовства.3. Внесок в розвиток давньогрецької риторики Сократа, Платона, Арістотеля, Горгія, Лісія, Коракса, Демосфена, Ісократ, Перікла, Діонісія, Деметрія.4. Розвиток судового ораторського мистецтва.5. Роль Цицерона в становленні та розвитку давньоримського ораторського мистецтва.
2	<p>Лекція 2. Риторика епохи Середніх віків та Відродження.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Специфіка трансформації давньогрецької та давньоримської культури в європейську культуру Середніх віків.2. Формування нових засад європейського красномовства в епоху Середньовіччя. Красномовство Біблії.3. Виникнення церковного красномовства (гомілетики). Занепад судового красномовства і розвиток церковного.4. Візантійське красномовство.5. Риторика на території східних слов'ян. Іоан Златоуст, Єфрем Сірін, Іларіон, Кирило Туровський, Володимир Мономах та інші.6. Місце риторики в культурно-освітніх системах європейських країн в епоху Ренесансу.7. Місце риторики в системі навчальних дисциплін.
3	<p>Лекція 3. Ораторське мистецтво в ХІХ-ХХст.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Судове ораторське мистецтво. Розвиток правничих засад та традицій судового ораторського мистецтва.2. Судове красномовство в Росії та Україні в ХІХст.3. Судові захисні промови. Діяльність визначних ораторів ХІХ ст. Промови П.Андрієвського, П.Олександрова, К.Арсеньєва, М.Кабачевського, В.Спасовича, М.Холеви, А.Коні, Ф.Плевако, та інших судових ораторів ХІХ-поч. ХХ ст.4. Остання риторична хвиля в 20-их роках ХХ ст. Відкриття Інституту Живого Слова.5. Українське ораторство у 14 – 18 ст.6. Українське ораторство 19 – 20 ст.7. Специфіка ораторського мистецтва в 30-40-их роках та 50-60-их роках ХХ ст.

	8. Відродження риторики в середині 50-их років ХХ ст. 9. Судова риторики 80-их та 90-их років ХХ ст. 10. Відродження та перспективи суду присяжних в Україні.
4	<p>Лекція 4. Підготовка судової промови. Судова промова.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги до підготовки судової промови. 2. Законодавчі та правові засади здійснення промов у суді. 3. Судова промова громадського обвинувача. 4. Судові промови цивільного позивача і цивільного відповідача. 5. Судова промова громадського захисника. 6. Репліка, визначення. 7. Предмет судової промови та його структура. 8. Предмет доказування (доводів) та їх структура. 9. Види судових промов, їх специфіка та структура. 10. Судова аудиторія. Специфіка спілкування з судовою аудиторією.
5	<p>Лекція 5. Промова державного обвинувача.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні вимоги до промови. 2. Зміст та побудова обвинувальної промови. 3. Основні критерії вимог до промови прокурора. 4. Взірець плану промови прокурора.
6	<p>Лекція 6. Захисна промова.</p> <p>Визначення захисної промови. Зміст захисної промови: Вступна частина. Виявлення фактичних обставин справи. Кваліфікація злочину. Характеристика особи підсудного з урахуванням реальних умов скоїння злочину (порушення законності), Заключна частина захисної промови та вимоги до неї. Роль, значення, місце захисної промови у підготовці та здійсненні судового процесу.</p>
7	<p>Лекція 7. Культура судової промови та етика судового ритора.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика мовленнєвої поведінки та мовний етикет. 2. Переконливість судової промови. Механізм переконливості промови. 3. Монологічний характер судової промови. 4. Загальна культура судової промови. 5. Культура поведінки у суді. 6. Морально-етичні та естетичні вимоги до судового ритора та промови.

План лекцій (заочна форма навчання)

№	Тема заняття / план
1	<p>Лекція 1. Підготовка судової промови. Судова промова.</p> <p>Вимоги до підготовки судової промови. Судова промова громадського обвинувача. Судова промова громадського захисника. Репліка, визначення. Предмет судової промови та його структура. Види судових промов, їх специфіка та структура.</p>
2	<p>Лекція 2. Промова державного обвинувача.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Основні вимоги до промови.2. Зміст та побудова обвинувальної промови.3. Основні критерії вимог до промови прокурора.4. Взірець плану промови прокурора.
3	<p>Лекція 3. Захисна промова.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Визначення захисної промови.2. Зміст захисної промови3. Роль, значення, місце захисної промови у підготовці та здійсненні судового процесу.

1.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Семінара 1. Антична риторика</p> <ol style="list-style-type: none">1. Історія античної риторики.2. Характеристика та внесок в розвиток давньогрецької риторики Сократа, Платона, Арістотеля, Демосфена, Перикла.3. Роль Цицерона в становленні та розвитку давньоримського ораторського мистецтва.4. Вплив діяльності Цицерона, Квінтіліана на розвиток судового красномовства.
2	<p>Семінар 2. Риторика епохи Середніх віків та Відродження</p> <ol style="list-style-type: none">1. Специфіка трансформації давньогрецької та давньоримської культури в європейську культуру Середніх віків.2. Виникнення та характеристика церковного красномовства (гомілетики).3. Розвиток риторики після прийняття християнства.4. Риторика на території східних слов'ян.5. Внесок в розвиток судового красномовства та риторики О. Ф. Мерзлякова, М. М. Сперанського, М. Ф. Кошанського, К. П. Келенецького, І. С. Рижського.6. Занепад риторики.7. Характеристика риторики кінця 18 – поч. 19 ст.ст.
3	<p>Семінар 3. Ораторське мистецтво в XIX-XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Характеристика судової реформи 1864р.2. Судове красномовство в Росії та Україні в 19ст.3. Діяльність визначних ораторів 19-20ст. (Промови: П. Андрієвського, П. Олександрова, К. Арсенєва, М. Кабачевського, А. Коні, Ф. Плевако.)4. Судова риторика – 19-20 ст. Відродження та перспективи суду присяжних в Україні як ораторського мистецтва. Мета, предмет, метод курсу та завдання. Перспективи розвитку правосуддя в Україні та судового ораторського мистецтва.
4	<p>Семінар 4. Судова промова</p> <ol style="list-style-type: none">1. Види судових промов, їх специфіка спілкування з судовою аудиторією.2. Визначення та предмет судової промови, промови прокурора та адвоката.3. Законодавчі та правові засади здійснення промов в суді.4. Судова промова громадського обвинувачувача.5. Судові промови цивільного позивача, громадського захисника.6. Визначення, вимоги та основні критерії диференціації. Репліка,

	визначення. 7. Письмова підготовка промови. Тези промови. Вимоги до складення тез.
5	<i>Семінар 5. Промова державного обвинувача</i> 1. Зміст та побудова обвинувальної промови. 2. Обвинувальна промова та її структура.
6	<i>Семінар 6. Промова захисника</i> 1. Зміст та побудова захисної промови. 2. Захисна промова та її структура. 3. Роль, значення, місце захисної промови у підготовці та здійсненні судового процесу.
7	<i>Семінар 7. Етика судового ритора</i> 1. Культура судової промови (її складові). 2. Інформаційність та переконливість промови. 3. Вимоги до ритора (зовнішність, манери, жести, міміка, поза). Вимоги до голосу та мови (звучність, тембр, темп, точність, оригінальність, переконливість). 4. Психологічна підготовка ритора. Механізм переконливості промови. 5. Культура поведінки у суді. 6. Морально-стичні та естетичні вимоги до судового ритора та промови.

План семінарських занять (заочна форма навчання)

№	Тема заняття / план
1	<i>Семінар 1. Судова промова</i> 1. Види судових промов, їх специфіка спілкування з судовою аудиторією. 2. Визначення та предмет судової промови, промови прокурора та адвоката. 3. Законодавчі та правові засади здійснення промов V суді. 4. Судова промова громадського обвинувачувача. 5. Судові промови цивільного позивача, громадського захисника. 6. Визначення, вимоги та основні критерії диференціації. Репліка, визначення. 7. Письмова підготовка промови. Тези промови. Вимоги до складення тез.
2	<i>Семінар 2. Промова державного обвинувача</i> 1. Зміст та побудова обвинувальної промови. 2. Обвинувальна промова та її структура.

1.3. Завдання для самостійної роботи

Написання і виголошення промови: студенти групи розбиваються по 2 осіб і готують парно судові промови по справі: промову обвинувача та промову захисника.

Даний вид роботи є результатом, узагальненням всього вивченого матеріалу. Студентам потрібно враховувати як теоретичний матеріал, так і застосувати на практиці (виконувати роль прокурора або ж адвоката). Промова повинна відповідати структурним вимогам, а її виголошення має відповідати вимогам подачі матеріалу. Студенти самостійно обирають фабулу справи, за якою вони готують промови обвинувача і захисника.

Теми доповідей (для заочної форми навчання):

Демосфен як найвидатніший оратор античної Греції.

Вплив діяльності Квінтіліана на розвиток судового красномовства, його праця «Риторичні настанови».

Цицерон як видатний римський оратор.

Риторика Київської Русі.

Розвиток риторики як науки в Україні (братські школи, Харківський духовний колегіум, Ф. Прокопович, І. Рижський А.Могилевський А. Мерзляков, М. Кошанський, К. Зеленецький).

Києво-Могилянська академія – навчальний заклад з пріоритетом риторики.

Кращі українські оратори: І. Франко, М. Грушевський, І. Огієнко, А. Шептицький.

Етика судового оратора.

Полеміка як форма риторики: функції, принципи, прийоми.

Поняття та функції судових дебатів.

Судові дебати у кримінальних справах.

Пред'явлення доказів у судовій промові.

Зміст і побудова обвинувальної промови.

Вимоги до підготовки судової промови.

Поняття та зміст захисної промови адвоката.

Судова аудиторія, специфіка спілкування з судовою аудиторією.

Заклучна частина захисної промови та вимоги до неї.

Загальна культура судової промови та культура поведінки у суді.

Вимоги до ратора: зовнішність, манери, жести, міміка, поза.

Психологія публічного виступу, психологія виступу в суді.

1.4. Забезпечення освітнього процесу

Вимагає використання проектору на лекційних заняттях. На останньому відкритому занятті – судове засідання – спеціалізована аудиторія (зала судового засідання).

5. Підсумковий контроль

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі результатів виконання ними завдань і певних видів роботи під час семінарських занять.

До підсумкового контролю з «Судової риторики» у виді заліку студент допускається, якщо не має заборгованості, виконав навчальний план дисципліни, що передбачає обов'язкове позитивне оцінювання всіх передбачених видів аудиторних робіт (семінарських занять), самостійної роботи та індивідуальних завдань відповідно до умов визначення рейтингу, набрав певну кількість балів: для заліку не менше 30 балів.

Перелік питань, які виносяться на залік:

1. Етапи та структура підготовки судової промови.
2. В яких випадках прокурор має право порушити клопотання перед судом про винесення окремої ухвали?
3. З яких етапів складається підготовка судової промови?
4. В яких справах бажана заключна частина судової промови.
5. Закони будови промови в залі суду. Види судових промов.
6. Законодавчі та правові засади здійснення промов у суді.
7. Проаналізуйте розвиток правничих засад та традицій судового ораторського мистецтва кінця 18-19 століть.
8. Визначте, яких основних правил повинні дотримуватись під час судових дебатів прокурор і адвокат.
9. Проаналізуйте технічні рекомендації щодо складання тез судової промови.
10. Визначте в чому полягає специфіка розвитку ораторського мистецтва та риторики в епоху Відродження.
11. Чим визнається зміст захисної промови?
12. Проаналізуйте як слід починати і закінчувати виступ?
13. Визначте в чому полягає специфіка розвитку ораторського мистецтва в епоху античності?
14. Коли і для чого прокурор може взяти слово для репліки?
15. Проаналізуйте, які переваги дають тези судової промови ритору?
16. Визначте в чому полягає специфіка розвитку ораторського мистецтва та риторики в епоху середніх віків?
17. Коли настає завершальний етап у підготовці судової промови?
18. Риторика та ораторське мистецтво стародавнього світу.
19. Визначте у чому полягає специфіка судової риторики після судової реформи 1864 р.?
20. Коли рекомендується об'єднувати виклад фабули справи з аналізом і оцінкою доказів?
21. Розвиток риторики на території східних слов'ян.
22. Коли слід приступати до систематизації матеріалів судової

промови.

23. Роль Сократа, Платона, Аристотеля в усвідомленні риторики.
24. Роль Цицерона в становленні та розвитку давньоримського ораторського мистецтва.
25. Визначте, що зумовило відродження риторики в 20 ст.
26. Місце риторики в культурно-освітніх системах європейських країн в епоху Ренесансу.
27. Специфіка ораторського мистецтва в 30-40-их роках та 50-60-тих роках 20 ст. Нюрнберзький процес.
28. Визначте, що таке розгорнутий і згорнутий висновок?
29. На що повинен указати прокурор в обвинувальній промові, обґрунтовуючи пропозиції про цивільний позов?
30. Специфіка репліки під час судового процесу.
31. Визначте як можна робити виклад фабули кримінальної справи?
32. На які запитання повинен дати відповідь прокурор, аналізуючи причини та умови, що сприяли вчиненню злочину?
33. Судова промова громадського обвинувача, громадського захисника (приклад).
34. Визначте, які переваги риторика дають тези судової промови?
35. Навіщо прокурору обґрунтовувати кваліфікацію злочину?
36. Судова промова (визначення, предмет, метод).
37. Судове красномовство в Росії та Україні в 19 ст.
38. Навіщо перевіряти факти з точки зору протилежної сторони?
39. Судові промови цивільного позивача і цивільного позивача.
40. Виникнення риторики в Давній Греції. Логографи і софісти.
41. Від чого залежить обсяг письмової підготовки промови судовим ритором?
42. Навіщо прокурору робити детальний аналіз даних про особу підсудного?
43. В чому полягає досудова підготовка прокурора в судових дебатах?
44. Відродження риторики в 2-й половині 20 ст. (Умови, причини відродження).
45. У чому полягає специфіка ораторського мистецтва з точки зору софістів?
46. Відродження та перспективи суду присяжних в Україні.
47. Чим відрізняється зміст репліки від основної судової промови?
48. У якій послідовності рекомендується робити аналіз доказів?
49. Внесок в розвиток судового красномовства та риторики О. Ф. Мерзлякова, М. М. Сперанського, М. Ф. Кошанського, А. Галича.
50. Обґрунтуйте, у яких випадках захисник просить відмовити у цивільному позові, а в яких – залишити цивільний позов без розгляду?
51. У якій формі прокурор повинен звертатись до суду, пропонуючи ту чи іншу міру покарання?
52. Характеристика розвитку риторики в Україні і 17-18 ст.

53. Дати оцінку внеску в розвиток судового красномовства та риторики Феофана Прокоповича.

54. Що вимагається від судового ратора при обґрунтуванні кваліфікації злочину?

55. Охарактеризуйте найбільш визначні пам'ятки дидактичної літератури Київської Русі та їхню роль у становленні красномовства.

56. Охарактеризуйте роль християнства у формуванні культури європейського типу в Україні-Русі. Якою тут була роль Візантії?

57. Чи допустима альтернатива в судовій промові?

58. Підготовка судових промов.

59. Доказування та їх структура. Визначення, вимоги та основні критерії диференціації.

60. Проаналізуйте, які переваги дають тези судової промови ратору?

Зразок залікового білету:

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр
Напрям підготовки 6.030401 «Правознавство» /
Спеціальність 081 «Право»
Семестр VII
Навчальна дисципліна «Судова риторика»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Охарактеризуйте етапи та структуру підготовки судової промови.
2. Визначте, як можна робити виклад фабули кримінальної справи.

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
Протокол № _____ від „__” _____ 20__ року

Завідувач кафедри історії та теорії держави і права

_____ **І. С. Лісна**

Екзаменатор _____ **С. С. Панченко**

Максимальна кількість балів за залік – 30. Заліковий білет містить 2 теоретичних питання. Розгорнута відповідь на одне питання (з відповідями на додаткові уточнюючі питання) оцінюється макс. 15 балів:

<i>Відповідь на питання залікового білету</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
<i>1 питання</i>	<i>15</i>
<i>2 питання</i>	<i>15</i>

<i>Всього</i>	<i>30</i>
----------------------	------------------

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усна відповідь на семінарському занятті	36 (4*9)
2	Написання і виголошення промови	34 (20+14)
4	Залік	30
	Всього	100

Усна відповідь на семінарських заняттях включає в себе: опитування по будь-якому питанню, винесеному на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, доповнень відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), вирішення ситуаційних завдань з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Протягом семестру заплановано 4 усні відповіді студента з макс. оцінкою в 9 балів. Всього за семестр за усні відповіді студент макс. набирає 36 балів.

Написання і виголошення промови: студенти групи розбиваються по 2 осіб і готують парно судові промови по справі: промову обвинувача та промову захисника. Промова повинна відповідати структурним вимогам, а її виголошення має відповідати вимогам подачі матеріалу. За підготовку і написання судової промови виставляється макс. 20 балів, за презентацію промови – 14 балів.

Заочна форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усна відповідь на семінарському занятті	10
2	Контрольна індивідуальна робота	50
3	Доповідь	10
4	Залік	30
	Всього	100

Усна відповідь на семінарських заняттях включає в себе: опитування по будь-якому питанню, винесеному на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, доповнень відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), вирішення ситуаційних завдань з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Протягом триместру заплановано 1 усну відповідь студента з макс. оцінкою в 10 балів.

Контрольна індивідуальна робота: за виконання контрольної, що виконується під час самостійної роботи, студент заочної форми навчання може отримати максимально 40-50 балів. Метою написання контрольної роботи є поглиблене вивчення студентом широкого кола питань із курсу, що вивчається, шляхом опрацювання основної та додаткової літератури. Варіанти завдань і вимоги до контрольної роботи подаються в системі Moodle:

1) Контрольна робота до заліку для 357-з гр. – URL:
<http://moodle3.chmnu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=18625>

1) Контрольна робота до заліку для 359-з гр. – URL:
<http://moodle3.chmnu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=18631>

1) Контрольна робота до заліку для 457-з гр. – URL:
<http://moodle3.chmnu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=20505>

1) Контрольна робота до заліку для 458-з гр. – URL:
<http://moodle3.chmnu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=30552>

Виконана контрольна робота завантажується в електронному вигляді в систему Moodle за 2 тижні до початку іспитово-залікової сесії.

Доповіді: передбачає поглиблене вивчення студентом окремого питання з курсу дисципліни та виконання наукового огляду обраної теми (за погодженням з викладачем) із зазначенням використаної літератури; за виконання доповіді студент може отримати максимально 10 балів.

7. Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Абрамович С.Д. Риторика загальна та судова: навч. посібник / За ред. В.В. Молдован, М.Ю. Чикарькова. К.: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
2. Гончарова О. М. Античне красномовство як дискурсивний феномен культури. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. К. : НАКККіМ, 2012. 271 с.
3. Грицаєнко Л.М. Основи красномовства [Текст] : навч. посіб. Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К. : КНУТД, 2013. 245 с.
4. Каньоса П.С. Риторика [Текст] : навч. посіб. / Каньоса П. С. , Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2014. 207 с.
5. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 247 с.
6. Молдован А. В. Судова промова. Навчальний посібник. К. : Алерта, 2014. 288 с.
7. Молдован В.В. Судова риторика: навч. посібник. К.: Кондор, 2008. 328 с.
8. Молдован В. В. Судова риторика: теорія і практика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2012 (Віддрук. в ЗАТ "Віпол") 491 с.
9. Молдован В.В. Юридичний практикум: кримінальний процес, судова риторика: навч. посібник для вузів. К.: ЦУЛ, 2008. 158 с.
10. Олійник О. Б. Правова риторика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К. : Кондор, 2012. 165 с.
11. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / [авт.-уклад.: І. М. Плотницька та ін.], за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2-ге вид., стер. К. : НАДУ, 2011. 126 с.
12. Ораторське мистецтво : підручник / [М. П. Требін та ін.], за ред. М. П. Требіна, Г. П. Клімової. Х. : Право, 2013. 207 с.
13. Павленко Ю.В. Занимательная риторика. Страницы истории. Жанры красноречия. Культура ораторской речи [Текст]. К. : Павленко, 2013. 343 с.
14. Пинтосевич И. Уверенность в себе и ораторское мастерство. К. : ВКФ "Триада", 2013. 272 с.
15. Підготовка до публічного виступу: метод. рекомендації з риторики / З.Й. Куньч, Г.П. Городиловська, Н.І. Голубінка, І.Д. Шмілик. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 56 с.
16. Риторика: підручник/ З. Куньч, Г. Городиловська, І. Шмілик. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.

17. Рогожкин О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підруч. для студ. і курсантів юрид. спец. Донецьк : Донец. юрид. ін-т МВС України, 2012. 298 с.

18. Ясинок М. М. Судові дебати: права, психологія, риторика: монографія. К.: Алерта, 2014. 156 с.

Допоміжна література

1. Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение: Учеб. пособие. 4-е изд., испр. М.: Новое знание, 2013. 217 с.

2. Білоусова Т. П. Риторика : навч.-метод. посіб. / Т. П. Білоусова, Кам'янець-Поділ. ун-т ім. І. Огієнка, каф. слов'ян. філології та заг. мовознавства. Кам'янець-Подільський: Буйницький О. А., 2011. 252 с.

3. Вандишев В.М. Риторика: Екскурс в історію вчень і понять: навч. посібник для вузів. К.: Кондор, 2006. 264 с.

4. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. М.: Дело, 2002. 470 с.

5. Здорovenko В. В. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. Дрогобич: НЦВ "Каменяр", 2012. 147 с.

6. Зубенко Л. Г., Немцов В. О. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. – К. "Еко Об", 2012. – 200 с.

7. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 224 с.

8. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов). *Филологические науки*. 2013. № 7. С. 89-91.

9. Коваленко А. Я. Науково технічний переклад. Київ : Видання «Карп'юка», 2011. 238 с.

10. Колотілова Н.А. Риторика. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 232 с.

11. Коні А. Як привернути й утримати увагу аудиторії. *Закон і бізнес*. 2014. 4-10 вересня (№ 36). С. 17.

12. Кохтев Н. Н. Ораторская речь: стиль и композиция. Москва : 2012. 298 с.

13. Кузин Ф. А. Культура делового общения: Практическое пособие. 6-е изд., перераб. и доп. М.: Ось 89, 2012. 320 с.

14. Кузнецов И. 100 самых эффективных приемов в публичных выступлениях. М.: Харвест, 2011. 640 с.

15. Куньч З.Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посібник: Вид-во Львівської політехніки, 2011. 248 с.

16. Кушнір Р. Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи [Текст] / Роман Кушнір. Дрогобич : Коло, 2013. 249 с.

17. Маличевский В. Переговоры: психология, стратегия, аргументы. Харьков: Центр "Консульт", 2013. 128 с.

18. Москаль Р. Професійна лексика та юридична техніка як засоби професійного успіху юриста. *Юрид. вісн. України*. 2012. 21-27 грудня (№ 51). С. 9.
19. Овчиннікова А.П. Тенденції розвитку сучасної риторики. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 18. О.: Юрид. літ., 2013. С.69 – 74.
20. Одинцов В. В. Стилистический анализ публичного выступления. Москва : 2013. 178 с.
21. Родченко И. Хозяин слова: Мастерство публичного выступления. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. 192 с.
22. Радзвілл А. Мистецтво риторики або допомога юристу побудувати будь-який виступ. *Юрид. журнал*. 2010. № 8. С. 132 – 135.
23. Сивачук Н.П. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ін-т філології та сусп. взнав., Наук.-дослід. лаб. "Театр слова". Умань : Сочінський [вид.], 2013. 374 с.
24. Тарнаев Н. Н. Судебные речи. Иваново : 2013. 228 с.
25. Фишер Р., Юри У., Паттон Б. Переговоры без поражения. Гарвардский метод: Пер. с англ. М.: Эксмо, 2013. 320 с.
26. Хміль Ф. І. Ділове спілкування: Навч. посібник. К.: Академвидав, 2014. 280 с.
27. Царев В. И. Структура и стиль судебной речи прокурора. Москва : Законность, 2013. 218 с.
28. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навч. посібник. К., 2014. 172 с.